

Bankjegyzvizsgáló gépek bevizsgálása

Az MNB pénzkibocsátói jogköréből adódóan nagy hangsúlyt helyez a forgalomban lévő bankjegyek valódiságának, forgalomképességének biztosítására. Ennek érdekében az MNB a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 1/2023. (I. 17.) MNB rendeletben (a továbbiakban: Rendelet) szabályozza a bankjegyek forgalmazásának és feldolgozásának feltételeit. A készpénzkezeléssel hivatásszerűen foglalkozók (pénzfeldolgozók és pénzforgalmazók) csak azt követően forgathatják vissza a bankjegyeket a készpénzforgalomba, ha azok valódiságát és forgalomképességét megvizsgálták, és azokat valódinak és forgalomképesnek minősítették. A forintbankjegyek gépi valódiság- és forgalomképességi vizsgálatát az MNB által bevizsgált és az MNB jegyzékben közzétett bankjegyzvizsgáló géppel kell elvégezni.

A bevizsgálási eljárás menete

Feltétel

Bevizsgálási eljárás csak a Rendelet 16. §-ban előírt feltételeknek megfelelő bankjegyzvizsgáló géptípus esetén folytatható le. Bevizsgálást az MNB csak teljes bankjegyzvizsgáló gépen végez.

A bankjegyzvizsgáló gép bevizsgálását a gyártó, a forgalmazó vagy az üzemeltető (a továbbiakban együtt: Igénylő) kezdeményezheti. Az MNB a bevizsgálási igényt visszautasítja, ha az olyan hardver- és szoftververziójú bankjegyzvizsgáló géptípusra vonatkozik, amelynek bevizsgálását már korábban elvégezte.

Bevizsgálás kezdeményezése

Igénylőnek a Rendelet 3. melléklete szerinti, „A bankjegyzvizsgáló gép MNB általi bevizsgálása és az MNB jegyzékbe való felvétele iránti igény bejelentése” (a továbbiakban: Igénybejelentő lap) formanyomtatványon, az abban meghatározott formában és tartalommal kell bejelentenie bevizsgálási igényét. Igényéhez mellékelnie kell a Rendelet 17. § (3) bekezdésében felsorolt alábbi - elsősorban magyar nyelvű, ennek hiányában angol nyelvű - dokumentumokat:

- a) a bankjegyzvizsgáló gép összes, az üzemeltető általi beállítási lehetősége (így például a válogatási szintek vagy határértékek, valódiságvizsgáló szintek vagy határértékek beállításai),
- b) a bankjegyzvizsgáló gép összes funkciójának, azaz a válogatási módok lehetőségeinek és használatának leírása [így például a bankjegy behelyezésének módja (orientáció), válogatási módok: címlet, valuta, forgalomképesség szerint],
- c) a bankjegyzvizsgáló gép megfelelő és megbízható működéséhez szükséges, az üzemeltető által végzendő karbantartási, tisztítási feladatok leírása,
- d) a bankjegyzvizsgáló gép megfelelő és megbízható működése érdekében szükséges, a gyártó által előírt, a szerződött karbantartó által végzendő karbantartás módjának és gyakoriságának leírása (így például az átvizsgálás, tisztítás, kalibrálás, kopó alkatrészek cseréje),
- e) a forgalmazó nyilatkozata arra vonatkozóan, hogy kötelezettséget vállal a bevizsgálendő bankjegyzvizsgáló géptípus hamisítvány felismerési képességének folyamatos fenntartására és helyreállítására, azzal, hogy késlekedés nélkül kezdeményezi és támogatja az ahhoz szükséges intézkedések végrehajtását a gyártónál.

Amennyiben a benyújtott felhasználói kézikönyv nem tartalmazza az a) -d) pontokban felsorolt információkat, azt az MNB által egyedileg összeállított és az igénylő részére megküldött információs lapon kell pótolni.

A bankjegyzvizsgáló gépek bevizsgálását és jegyzékbe való felvételét a gyártó, a forgalmazó vagy az üzemeltető jogosult kezdeményezni, az Igénybejelentő lapon. Az Igénybejelentő lapot a dokumentumokkal együtt kell elküldeni

- e-mailben a bevizsgalas@mnb.hu címre, vagy
- postán a Magyar Nemzeti Bank Készpénzlogisztikai igazgatóság, 1850 Budapest címre.

Fontos!

Az MNB a csatolt dokumentumokat és információkat ellenőrzi, és hiányosság esetén hiánypótlásra hívja fel az Igénylőt. A bevizsgálás csak a szükséges dokumentumok és információk tartalmilag megfelelő, teljes körű rendelkezésre bocsátását követően végezhető el.

Kapcsolatfelvétel, egyeztetés

Igénylő a bevizsgálás kezdeményezése előtt, illetve azt követően is egyeztethet az MNB-vel a bevizsgálással kapcsolatos kérdései tisztázása céljából. Sikeres igénybejelentést követően egyeztetni szükséges a bevizsgálás időpontjára és helyszínére, a helyszín kiválasztása alapján az ahhoz kapcsolódó, valamint az egyéb kérdésekre vonatkozóan. A helyszín azért lényeges, mert az MNB csak teljes berendezést vizsgál be, így előzetesen tisztázni kell, hogy a berendezés beszálítható az MNB-be vagy nem. A bevizsgálással kapcsolatos szabályozási, jogszabály-értelmezési kérdésekben Ferincz Judit (e-mail: ferinczj@mnbb.hu), a bevizsgálási eljárás lefolytatásával kapcsolatos technikai kérdésekben Stoffán Gellért István (tel.: +36 30 550 2015) ad felvilágosítást (e-mail: bevizsgalas@mnbb.hu).

A fentiekkel kapcsolatos kérdéseik tekintetében munkanapokon 8.00-16.00 óráig állunk rendelkezésükre.

Bevizsgálás az MNB-ben

A géptípus szállíthatósága esetén a bevizsgálás helyszíne az MNB Logisztikai központja. A bevizsgálást megelőzően az Igénylő az egyeztetés során megadja a beléptetéshez szükséges adatokat a szállító járműre és annak vezetőjére, valamint a berendezést kísérő személyekre vonatkozóan (pl: rendszám, személyi adatok stb.). Az MNB-ben történő bevizsgálás az Igénylő számára ingyenes.

Bevizsgálás az MNB-n kívül

Amennyiben a géptípus nem szállítható, a bevizsgálás helyszíne az Igénylő által biztosított más magyarországi hely. A bevizsgáláshoz szükséges feltételeket a bevizsgálás helyszínén az Igénylő biztosítja, így különösen azt, hogy a bevizsgálás helyszínén a bevizsgálásban résztvevőkön kívül más személy ne tartózkodjon, és a tesztcsomag bevizsgálás alatti elkülönített kezelése megoldható legyen. Külső helyszínen történő bevizsgáláshoz szükséges az Igénylő részéről - egy felelősségvállalási nyilatkozat cégszerű aláírása és előzetes beküldése az MNB-be, - a tesztcsomag értékének megfelelő összegre szóló bankgarancia nyilatkozat előzetes benyújtása, valamint - a szükséges tesztcsomag pénzzállító szervezet útján történő el- és visszaszállítása. A szükséges nyomtatványokat az MNB biztosítja. A tesztcsomag elszállítására csak a bankgarancia benyújtását és elfogadását követően kerülhet sor. A szállítás költsége Igénylőt terheli.

A bevizsgálás rövid folyamata

A bevizsgálás az adott géptípust röviden bemutató ismertetéssel kezdődik, igény esetén egy előzetes próbafuttatás engedélyezhető. Ezt követően kerül sor az egyes vizsgálatok elvégzésére „a bevizsgálás részei” -nél jelzett sorrendben, melyeket az Igénylő képviselője végez az MNB által biztosított tesztcsomag felhasználásával. Fontos követelmény, hogy - a visszakeresési rendszert érintő vizsgálat kivételével – a vizsgálatoknál a gép által támogatott minden címletverzióra és képhelyzetre kiterjedően kell végezni a tesztelést, továbbá, hogy a hamisítvány-kiszűrésre való képesség vizsgálatánál csak egy befejezett futtatás engedélyezett képhelyzetenként. Az MNB a bankjegyvizsgáló gép képességeinek bevizsgálási eredményeit részletesen dokumentálja a bevizsgálási eljárás folyamatában, s annak lezárását követően állapítja meg a bevizsgálás eredményét.

A bevizsgálás részei

A bevizsgálás célja annak megállapítása, hogy az adott géptípus

- a) képes-e címléthelyesen felismerni a valódi forintbankjegyet,
- b) képes-e a hamis, illetve a nem egyértelműen valódi bankjegyeket kiszűrni,
- c) képes-e forgalomképesség szerint osztályozni a bankjegyeket,

d) ügyfél által működtetett gép esetében, megőrzi-e a befizetett hamis bankjegyek befizetőjére, illetve a számlatulajdonosra vonatkozó információkat, valamint tud-e a gép helyes információkat szolgáltatni a hamisítványok adatainak számlatulajdonoshoz történő hozzárendeléséhez.

Az egyes vizsgálatok

A forintbankjegy felismerő képesség vizsgálata

A bankjegyeket, a gép által kezelni képes összes képhelyzetben és címletben, az Igénylő képviselője a gépbe adagolja. Ha a gép nem támogat minden címletverziót, további, korlátozott számú (3-4 db) bankjegy adagolásával az MNB megbizonyosodik arról, hogy a gép tényleg visszautasítja-e azokat. A vizsgálat valódi, törvényes és forgalomképes bankjegyekből álló tesztcsomaggal történik.

A vizsgálat értékelése:

- A gépnek a bankjegyek legalább 90%-át címletenként címlethelyesen, valódi forintbankjegyeknek kell elfogadnia.
- A fennmaradó, legfeljebb 10%-nyi között, nem lehet egyetlenegy más címletként azonosított bankjegy sem.
- Az ügyfél által működtetett gép a bankjegyek legfeljebb 1 %-át sorolhatja hamisgyanús (2.) kategóriába.

Hamisítvány kiszűrő képesség vizsgálata

A tesztcsomag minden darabját a gép által kezelni képes összes képhelyzetben a géppel el kell adagoltatni. A vizsgálat gépi szempontból releváns hamis bankjegyekből összeállított tesztcsomaggal történik.

A vizsgálat értékelése:

- A gép akkor teljesíti a hamisítvány kiszűrési vizsgálat követelményeit, ha a vizsgált hamisítványokat nem osztályozza valódi bankjegyeknek (4a/4b vagy B1/B2 kategóriába).
- Ügyfél által kezelt gépnek a tesztelt hamisítványok legalább 90 %-át 2. vagy 3. kategóriába el kell tárolnia (azaz hamisgyanús vagy nem egyértelműen valódi), és a nem ide tárolt legfeljebb 10 %-ot kizárólag az 1. kategóriába sorolnia.
- Valódi bankjegyek használata esetén a valódi bankjegyek legalább 90%-át 4a/4b vagy B1/B2 kategóriába (azaz valódinak) sorolja.

A forgalomképesség felismerési képesség vizsgálata

A tesztcsomagban lévő bankjegyeket a gép által támogatott minden címletverzió és képhelyzet szerint el kell adagoltatni a géppel.

A vizsgálat sérült, a forgalomban elhasználódott és bevonás alatti bankjegyekből álló tesztcsomaggal történik.

A vizsgálat értékelése:

- A gép a szennyezett, forgalomban elhasználódott bankjegyeknek (címletenként 100 darab) összességében legfeljebb 10%-át minősíti forgalomképesnek (4a vagy B1 kategória).
- Minden sérülés kategóriából (sérüléstípusonként 40 darab) legalább 20 darab bankjegyet 1, 2, 3 vagy 4b, illetve A vagy B2 kategóriába sorol.
- A forgalomból bevont bankjegyverziók minden darabját 4a és B1 kategórián kívül sorolja.

A visszakeresési rendszer vizsgálata

Erre a vizsgálatra - a bankjegy-kifizető gép kivételével - kizárólag ügyfél által kezelt gép esetében kerül sor. A bevizsgálás során valódi (tranzakciónként 3-3 darab) és hamis bankjegyeket a gép által támogatott címletből vegyesen kell adagolni a gépbe, öt eltérő (imitált) számlatulajdonos nevében. A tranzakciót megelőzően, a tranzakciókhoz felhasznált hamisítványok letéti számát és a befizető egyedi azonosítóját összerendelve, együtt dokumentálja az MNB. A vizsgálat valódi, forgalomképes és hamis bankjegyek felhasználásával történik.

A vizsgálat értékelése:

- A vizsgált gép minden 2. (hamisgyanús), illetve minden olyan 3. (nem egyértelműen valódi) kategóriába osztályozott bankjegy esetében, melyet bevon, képes a számlatulajdonos azonosításához helyes információt szolgáltatni.

A bevizsgálás lezárása

Az MNB a folyamatosan vezetett bevizsgálási eredmények alapján jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a bevizsgálásban résztvevők aláírnak.

Közzététel az MNB honlapján

Az MNB a bevizsgáláson az elvárt követelményeknek megfelelt géptípus adatait a bevizsgálást követően közzéteszi a honlapján, a bankjegyzvizsgáló gép funkciójának megfelelően a Sikeresen bevizsgált, alkalmazott által működtetett gépek jegyzékében, vagy a Sikeresen bevizsgált, ügyfél által kezelt gépek jegyzékében (a továbbiakban: MNB jegyzék).

A bevizsgált géptípuson kívül az ugyanabba a géptípusba tartozó egy vagy több berendezést is fel lehet tüntetni az MNB jegyzékbe bevizsgálás nélkül, ha a gyártó írásban nyilatkozott, hogy ugyanazzal a hardverrel és szoftverrel működik, mint a bevizsgált géptípus.

Az MNB az MNB jegyzékbe felvett bankjegyzvizsgáló géptípust záradékkal látja el, ha az adott géptípus valamely bankjegycímletet vagy címletverziót nem kezel.

Az MNB által elvégzett bevizsgálás eredménye kizárólag az MNB által bevizsgált géptípusra és annak a bevizsgáláskor alkalmazott hardver- és szoftver-verziójára vonatkozóan, valamint a bevizsgálás során használt, adott verziószámú tesztcsomag tekintetében érvényes.

Az MNB a bevizsgált géptípusra vonatkozó adatokat az MNB jegyzékbe való felvétel hónapjának utolsó napját követő 1 év elteltével törli az MNB jegyzékből, kivéve, ha Igénylő az év eltelte előtt, vagy - ha bármilyen módon módosult annak valódiság-vizsgáló hardvere, illetve szoftvere – soron kívül kezdeményezi az újbóli bevizsgálást, és a géptípus a bevizsgáláson az elvárt követelményeknek megfelelt.

Az MNB a bevizsgált géptípust, a Rendelet 21. § (4) bekezdése alapján, a fenti határidő lejárata előtt is törölheti.